Ur al-Miftâh shahr Nûr al-Aydân

Introduktion: Fiqh, dess nytta och indelningen av dess regler (*hukm*)

Introduktion till fiqh:

”Fiqh” betyder språkligt ’förståelsen och kunskapen om någonting’. I teologiskt bemärkelse är fiqh kunskapen om sharias regler (*ahkâm*) (som metodologiskt härletts – al-’amaliyyati l-muktasabu) ur detaljerade bevis.

Dess nytta:

Dess nytta är uppnåendet av de två världarnas lycka. I denna världen är det förändringen från ett tillstånd av okunnighet till kunskapens höjder, till etablerandet av handlingar som Allâh den Upphöjde är nöjd med. Och i den efterkommande världen (i livet efter döden – *âkhirat*) är det en evig välsignelse.

Indelningen av sharias regler (*ahkâm*):

Sharias regler delas in i följande delar:

1, *al-Fard*, det obligatoriska.

Det som utan tvekan är nödvändigt genom definitiva bevis för det, utan några tvivel om det, så som de fem bönerna, allmosan och vallfärden som bekräftats av sådana definitiva bevis. Dessa bevis är Koranen och *as-sunnan al-mutawâtirat*. *[Mutawâtir är en profettradition (hadîth) som är återberättad av så många människor att det är otänkbart att de skull kunna ha gaddat sig samman för att föra fram en falsk tradition – övers. Se Nyazee Khan, s. 169.]*

Dess regel är att det är obligatoriskt att tro på det (som är *fard*) och att handla i enlighet med det. Den som har förnekat det (som är *fard*) har förnekat sin tro (*kâna kafara*) och den som överger detta är syndig och förtjänar straff.

Fard delas in i två grupper:

Den första är ***fard al-’ayn***: Det som lagen begär av var och en individuellt av *mukallafîn*, så som utförandet av de fem bönerna, vallfärden eller undvikandet av alkohol (*khamr*).

Dess regel är att varje religiöst ansvarig individ (*mukallaf*) håller fast vid att utföra detta. Om en del av dem utför det så faller inte kravet från de återstående.

Och det andra är *farḍ al-'kifâya*: Det är vad lagen kräver av och som uppfylls av att en del av de religiöst ansvariga utför det men [det krävs] inte av varje individ. Exempel är djihâd på Guds väg och påbjudandet av det goda och förbjudandet av det onda.

Dess regel är attdå det har utförts av en del av de religiöst ansvariga upphör kravet över de andra och övertrampet [som består i att försumma något som är obligatoriskt] försvinner från flertalet. Men om inte en enda av dem utför det bär alla ansvaret för övertrampet.

2, *al-Wâdjib*, det nödvändiga.

Wâdjib är det vars nödvändighet fastställts genom bevis kring vilka det finns utrymme för tolkning (eller vars autenticitet inte är lika stark som vid *fardh – dalîl ẓanniy*) som t ex de två 'eid-bönerna eller recitationen av al-Fâtihah i den dagliga bönen som fastställts med dalîl zanniy och dessa är khabr al-âhad (dvs de är inte *mutawâtir* som så som det krävs för *fardh* ovan). *[Khabr al-âhad (även khabr wâhid el. hadîth âhad) är en profettradition som är återberättad av en eller två personer från början av dess kedja (sanad, pl. isnâd) till dess slut då alla traditioner upptecknades. Denna hadîth uppnår alltså inte status av mutawâtir. Generellt sett förlitar sig inte teologerna på khabr al-âhad i frågor kring dogmatik och troslära ('aqâ'id) men accepterar dem i frågor kring fiqh – övers. Se Nyazee Khan, s. 169.]*

Dess regel är att det är nödvändigt att handla efter det men inte att tro (*i'tiqâd*), så den som förnekar något som är wâdjib faller inte i otro (*kufr*). Den som utför det som är *wâdjib* belönas men den som lämnar utförandet av det [faller i synd och] förtjänar straff, men ett mindre straff än vid lämnandet av det som är obligatoriskt (*farḍh*).

3, al-Sunnah

Sunnah betyder språkligt en väg [lägg till betydelsen]. I teologisk bemärkelse betyder sunnah en väg man följer i religionen.

Den delas in i två delar:

Den första är ***sunnah al-mu'akkadah*** dvs det starkt påbjudna. Det är det som profeten – över honom vare frid – regelbundet gjorde men som han emellanåt lät bli att utföra, som t ex att rensa munnen (*madmadah*) i tvagningen (*wudû'*) inför bönen.

Dess regel är att utförandet av det medför en belöning medan lämnandet av det medför klander och reprimander.

Den andra är ***sunnah ghayr al-mu'akkadah***, dvs påbjudet. Det är det som profeten – över

honom vare frid – gjorde emellanåt men inte regelbundet, så som att stryka över nacken i tvagningen inför bönen, och detta är högre än *mandûb* och *mustahabb*.

4, al-Harâm

Harâm är det som den uppenbarade Lagen (*sharî'ah*) begär att man skall lämna…

Al-Fardh – Det Obligatoriska

Al-fardh kategoriserar de befallningar, bud eller krav från Allah vars utförande och efterföljande är absolut tvungen. En särskild egenskap för det som är *fardh* är att det baseras på islamiska källor vars autenticitet det inte råder någon tvekan om. Denna slags källa kallas för *dalil qat'i* och innefattar Koranens verser och masstransmitterade hadither (*ahadeeth mutawatira*).

Resultatet av detta är att det är tvunget att både tro på och handla efter dessa bud.

Tvånget i att handla efter dessa obligatoriska bud medför att den som utav lydnad utför dem gör sig förtjänt av belöning medan den som utan giltig ursäkt lämnar det obligatoriska faller i synd (*fisq*) och har gjort sig förtjänst av bestraffning.

Tvånget att tro på dessa bud medför att ett förnekande av de obligatoriska buden (*al-fara'idh)* kan leda till otro (*kufr*).

Då ett obligatoriskt delmoment i en handling utelämnas, anses inte handlingen vara utförd. En exemplifiering av detta är utelämnandet av koran-recitationen i bönen. Då recitation i bönen är *fardh*, medför dess utelämnande att bönen blir ogiltig och måste göras om.

Al-Wajib – Det Nödvändiga

Även *wajib* består av tvingande bud och befallningar men som dock baseras på källor som ger möjlighet till tolkning eller vars källors autenticitet inte är lika stark som vid *al-fardh.* Denna slags bevisföring kallas för *dalil zhanni.*

Att handla efter det som är *wajib* är obligatoriskt d v s tvunget. Den som utav lydnad handlar efter dessa bud förtjänar belöning och den som bryter mot dessa bud faller i synd och förtjänar bestraffning. Dock är denna synd inte lika stor som synden vid utelämnandet av en *fardh*.

Dessutom faller den som förnekar en *wajib* i synd och **inte** i otro (*kufr*)

Att ofrivilligt eller omedvetet utelämna ett nödvändigt (*wajib*) delmoment i en handling nullifierar inte handlingen men handlingen anses var ofullständig vilket oftast medför en slags rättelse eller komplettering.

Ett medvetet utelämnande av ett delmoment i en handling som är nödvändigt (*wajib*) nullifierar handlingen, vilket medför att den måste göras om.

Sunnah mu'akkada – Det Starkt Påbjudna

Sunnah mu'akkada är de handlingar som Profeten (*sallallahu 'alayhi wa sallam*) utförde regelbundet och som inte utgjorde en världslig vana. Något som regelbundet utfördes, påbjöds och som endast utelämnades ett fåtal gånger (De lärda förklarar att utelämnandet oftast var för att påvisa att handlingen inte är obligatorisk). Att lämna och inte handla efter en *Sunnah mu'akkada* är klanderbart, men utgör inte en synd. Å andra sidan, att göra det till en vana att utelämna en *Sunnah mu'akkada* leder till synd då man anses vända bort från den Profetiska Vägledningen som i sig är nödvändigt att följa.

Mustahabb – Det Rekommenderade

Det Rekommenderade, *mustahabb*, är de handlingar som Profeten (*sallallahu 'alayhi wa sallam*) utförde, men som inte utfördes på regelbunden basis eller att handlingarna var av världslig natur.

Att utföra det rekommenderade är belöningsvärt men att utelämna det är varken klandervärt eller syndigt.

Mubah – Det Tillåtna/Neutrala

Det tillåtna, *mubah,* är i sig självt varken belöningsvärt eller straffbart. Dessa handlingar kan dock belönas eller bestraffas då de bedöms efter avsikten.

Makruh tanzihan – Det Ogillade

Det något ogillade (*makruh tanzihan*) är det som vi har blivit ombedda att lämna trots att det inte utgör någon synd. Den som lämnar det blir belönad och den som utför det har handlat under gränsen för vad som anses vara optimalt (*khilaf al-awla*).

Makruh tahriman – Det Otillåtna

Makruh tahriman är de förbud som är nödvändiga att följa. Dock, i likhet med *wajib* är

källorna som de baseras på inte av den högsta graden av autenticitet. Dessa förbud baseras på *dalil zhanni*.

Den som bryter ett sådant förbud förtjänar bestraffning. Det är därmed obligatoriskt att följa dessa förbud och att bryta mot dessa utgör en synd men att förneka dem utgör inte otro (*kufr*).

Generellt kan man säga att *Makruh tahriman* är motsatsen till *wajib*.

Haram – Det Förbjudna/Det Syndiga

Det Förbjudna, *haram*, är den starkaste formen av förbud, baserat på källor där det inte råder någon tvekan kring deras autenticitet, d v s *dalil qat'i*.

Att handla efter dessa förbud är obligatoriskt och att förneka dessa kan leda till otro (kufr).